

Odrowąż-Pieniążek, Janusz

Stała Konferencja Muzeów i Bibliotek Polskich na Zachodzie

Muzealnictwo 28 29, 173-177

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Autorem tego ostatniego był Wolfgang Barthel, koordynator naszej grupy redakcyjnej.

Muzeum Victora Hugo w Paryżu — La Maison Victor Hugo — reprezentowane przez członka Prezydium ICLM, p. Jacqueline Lafargue, jak również francuski Komitet Narodowy ICOM, podjęli się w 1982 r. przygotowania piątej dorocznej sesji. Temat konferencji nie sprawiał kłopotów w mieście tak zasobnym w tradycje i wydarzenia literackie: „Pisarz i miasto — miasto i pisarz”, temat podkreślający z jednej strony współpracę współczesnych muzeów literatury, wywierający silne wrażenie na opinii publicznej; temat, który z drugiej strony omawiał problemy biograficzne i zagadnienia interpretacji literackiej wystawy danego autora. P. Jacqueline Lafargue dobrze przygotowała tę sesję i stworzyła liczne możliwości obejrzenia we Francji muzeów i domów pisarzy.

Od utworzenia Międzynarodowego Komitetu Muzeów Literackich stało się jasne, że doroczne konferencje i sesje robocze stanowią jedną tylko formę pracy, ale być może najbardziej intensywną. Chodziło ponadto o dostarczenie tych informacji, doświadczeń i rezultatów jak największej liczbie kolegów na całym świecie. Od początku ICLM wydaje coroczne publikacje. Już w drugim numerze Biuletynu Informacyjnego ICLM znalazły się referaty (lub ich skróty) przedstawione w Leningradzie; podczas konferencji, które nastąpiły później w Weimarze, Düsseldorfie, Kamenz, Paryżu i Kalkucie, powstały odrębne zbiory artykułów, które wkrótce zostały opublikowane i które znalazły w tym czasie szerokie grono czytelników. Dzięki Biuletynowi Informacyjnemu, stworzono własny organ przy Komitecie, który opublikował wiele międzynarodowych informacji o muzeach tego typu: poza referatami o działalności ICLM i innych międzynarodowych komitetach ICOM-u, publikuje wiadomości o międzynarodowej wymianie wystaw między muzeami literatury, bibliografie narodowe i bibliografie międzynarodowe na temat muzeologii literackiej, a także analizuje i odnotowuje istotne prace z dziedziny muzeologii literackiej i ważne publikacje ICOM-u. Jak już powiedziano, indywidualne referaty teoretyczne są również poddawane dyskusji. Od 1981 r. mała grupa

redakcyjna w ramach ICLM zajmuje się publikacjami. Innym ważnym projektem jest „Międzynarodowy przewodnik po muzeach i wystawach literackich”. Już w 1978 r. Prezydium ICLM zdecydowało wydać przewodnik tego typu i rozpoczęło wstępne prace przygotowawcze. Dziś mamy już pierwsze rezultaty tego rozległego projektu. Współpraca międzynarodowa na szeroką skalę była niezbędna do zebrania licznych informacji o muzeach, jak również do zapewnienia organizacji i sfinansowania przewodnika, co było możliwe dzięki pomocy Narodowej Rady Muzeów NRD i węgierskiego Instytutu Muzeologii w Budapeszcie. Znaczenie tego projektu stanie się jasne gdy spojrzymy na następujące cyfry: tylko w ZSRR jest ponad 300 muzeów tego typu, we Francji około 50, a w NRD 60 muzeów zostało zakwalifikowanych do przewodnika. Celem jest udzielenie maksimum informacji na temat każdego muzeum, przedstawionego w oddzielnym artykule: gdy chodzi o biograficzne muzea literackie, czytelnik znajdzie w nim, poza adresem, godziny otwarcia, informacje o autorze, o historii muzeum, skróty opis wystaw, kolekcji głównych i specjalnych, informacje o bibliotece muzealnej, o publikacjach i o współpracy, to stanowi zresztą główną część poszczególnych opisów muzeów. Biorąc pod uwagę fakt, że projekt musi być realizowany stopniowo, przewidziano oddawanie do druku w trzech etapach, dopiero później przedyskutuje się ostateczną formę jego opublikowania.

Niech mi będzie wolno, po tym szczegółowym przeglądzie z pierwszych sześciu lat działalności ICLM, podziękować wszystkim członkom za ich wszechstronną pomoc.

Szereg administracyjnych przedsięwzięć nie zostało tu wymienionych, na przykład zebrania robocze naszego Prezydium, które mają miejsce regularnie dwa razy do roku. Spotkania te, konferencje i nasza bogata działalność wydawnicza były możliwe wyłącznie dzięki zrozumieniu i pomocy finansowej muzeów, nie zaś ze strony ICOM-u, który dopiero w roku 1982 oddał do naszej dyspozycji skromne środki na wydatki administracyjne. Z wyjątkiem sesji w Kalkucie, na którą Samar Bhowmik oddał do dyspozycji odpowiednie środki, wszystkie pozostałe inicjatywy i publikacje obciąża

żyły członków naszego Prezydium — trudne przedsięwzięcie w obecnej dobie. Tak więc, kieruję moje specjalne podziękowania do naszych dwóch wiceprzewodniczących: prof. dr Jörna Göresa i do dyr. Aleksandra Z. Kreina, jak również do członków Prezydium: p. Jacqueline Lafargue i dyr. Janusza Odrowąż-Pieniążka.

Po raz pierwszy w historii muzeów literatury i literackich domów pamięci rozpoczęła się stała i istotnie ożywiona współpraca na płaszczyźnie międzynarodowej i wykraczając poza liczne kontakty osobiste rozwija się wymiana doświadczeń i poglądów.

Max Kunze

Stała Konferencja Muzeów i Bibliotek Polskich na Zachodzie

W 1983 r. powstała w Paryżu Stała Konferencja Muzeów i Bibliotek Polskich na Zachodzie. W deklaracji stwierdzono, iż „...celem Stałej Konferencji jest koordynacja działalności instytucji członkowskich, otaczających swą troską dorobek i rozwój kultury oraz prezentujących [...] jej bogactwo i nierozzerwalność z humanistyczną kulturą europejską”.

Do Stałej Konferencji wchodzi następujące muzea, biblioteki i instytucje:

Towarzystwo Historyczno-Literackie i Biblioteka Polska w Paryżu — Société Historique et Littéraire Polonaise, Bibliothèque Polonaise de Paris

6, Quai d'Orleans, F-75004 Paris

Towarzystwo Historyczno-Literackie zostało założone w 1832 r. przez patriotów-emigrantów po klęsce Powstania Listopadowego. Ludzie ci zakładają w 1838 r. Bibliotekę Polską w Paryżu. Obecnie jej księgozbiór obejmuje ponad 200 000 tomów starodruków, rękopisów, czasopism, wielką kolekcję map, rycin i obrazów, cenne pamiątki po Chopinie oraz Mickiewiczu, prezentowane w Muzeum Mickiewicza. Katalog bezcennych rękopisów poety w tym muzeum zawiera ponad tysiąc pozycji, w tym rękopis „Pana Tadeusza”. W muzeum znajdują się również m.in. pierwsze wydanie dzieł poety oraz dokumenty związane z jego działalnością publicystyczną i polityczną.

Zamek Montrésor — Château de Montrésor
F 37460 Montrésor

Montrésor, położony nad Loarą, jest jedynym zamkiem we Francji, który nabyty w 1848 r. przez Ksawerego Branickiego pozostaje do dziś w rękach polskich. Na cenne jego zbiory składają się m.in. płaskorzeźby Pierre Vaneau, będące fragmentami pro-

jektowanego dla katedry w Le Puy pomnika Jana Sobieskiego, wyroby złotnicze i fragmenty zastaw stołowych po Jagiellonach i Wazach, pamiątki po Powstaniu Styczniowym, bogata galeria obrazów mistrzów włoskich i holenderskich z XV—XVII w., portrety rodziny Branickich i spowinowaconych z ni-

1. Zamek w Montrésor
1. Le Château à Montrésor

mi rodów, polskie trofea myśliwskie, broń, meble, kolekcje monet, medali itp. Zbiory muzealne uzupełnia bogata biblioteka i cenne archiwum. Tuż u stóp jego średniowiecznych baszt przebiega Rue Xavier Branicki — ulica imienia założyciela „polskiego Montrésoru”, wiodąca na cmentarz z kaplicą-mauzoleum Branickich oraz licznymi grobami powstańców — emigrantów. Zamek Montrésor to dziś muzeum, świadectwo — jak stwierdzają przewodniki francuskie — wielkości i tragedii Polski.

Muzeum Polskie w Rapperswilu — Polenmuseum — Musée Polonais — Polish Museum
CH-8640 Rapperswil, Postfach 270

W 1868 r. odsłonięto w Rapperswilu Kolumnę Barstką, a w dwa lata później otwarto na średniowiecznym Zamku miejskim Muzeum Narodowe Polskie. Ideą przewodnią fundatora Kolumny i Muzeum, Władysława Platera, było ukazanie światu bogatego dorobku cywilizacyjnego Polski oraz jej nie ulegających przedawnieniu praw do niepodległości. Zbiory platerowskiego muzeum wróciły w 1927 r. do wolnej Polski, ale jego idea stała się dziś znowu aktualna. Po trudnych kolejach pierwszych lat powojennych wznowiono w Rapperswilu w 1954 r. polsko-szwajcarskie Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Polskiego, a w 1975 r. otwarto na Zamku znowu stałe Muzeum Polskie, będące schronieniem dla cennych dzieł naszej kultury i pamiątek narodowych. Dla zabezpieczenia i wzbogacania zbiorów muzeum powstała w 1978 r. oparta o ustawodawstwo szwajcarskie, Polska Fundacja Kulturalna Libertas w Rapperswilu.

Muzeum Kościuszki — Kościuszko-Museum
CH-4500 Solothurn, Gurzelgasse 12

Muzeum im. T. Kościuszki w Solurze założone zostało z inicjatywy polsko-szwajcarskich środowisk kulturalnych w 1836 r. w mieszkaniu, w którym Naczelnik spędził dwa ostatnie lata swego życia i gdzie zmarł w 1817 r. Fasadę domu zdobi tablica pamiątkowa pochodząca z 1865 r. Odnowione ostatnio muzeum, to skarbiec bezcennych pamiątek związanych z Naczelnikiem i jego epoką, jak oryginały dokumentów, portrety, sztychy, rysunki, fotografie, rzeźby, monety, literatura itp. Opiekę nad muzeum i pomnikiem Kościuszki, wzniesionym w 1817 r. w pobliskim Zuchwilu oraz znajdującą się tam kaplicą z 1942 r. ku czci poległych żołnierzy 2. Dywizji Strzelców Pieszych, sprawuje powstałe w 1865 r. Towarzystwo Kościuszki, pozostające pod patronatem władz miejskich i kantonalnych Solury.

Muzeum Polskie w Ameryce — The Polish Museum of America
984 N. Milwaukee Avenue, Chicago, ILL.60622

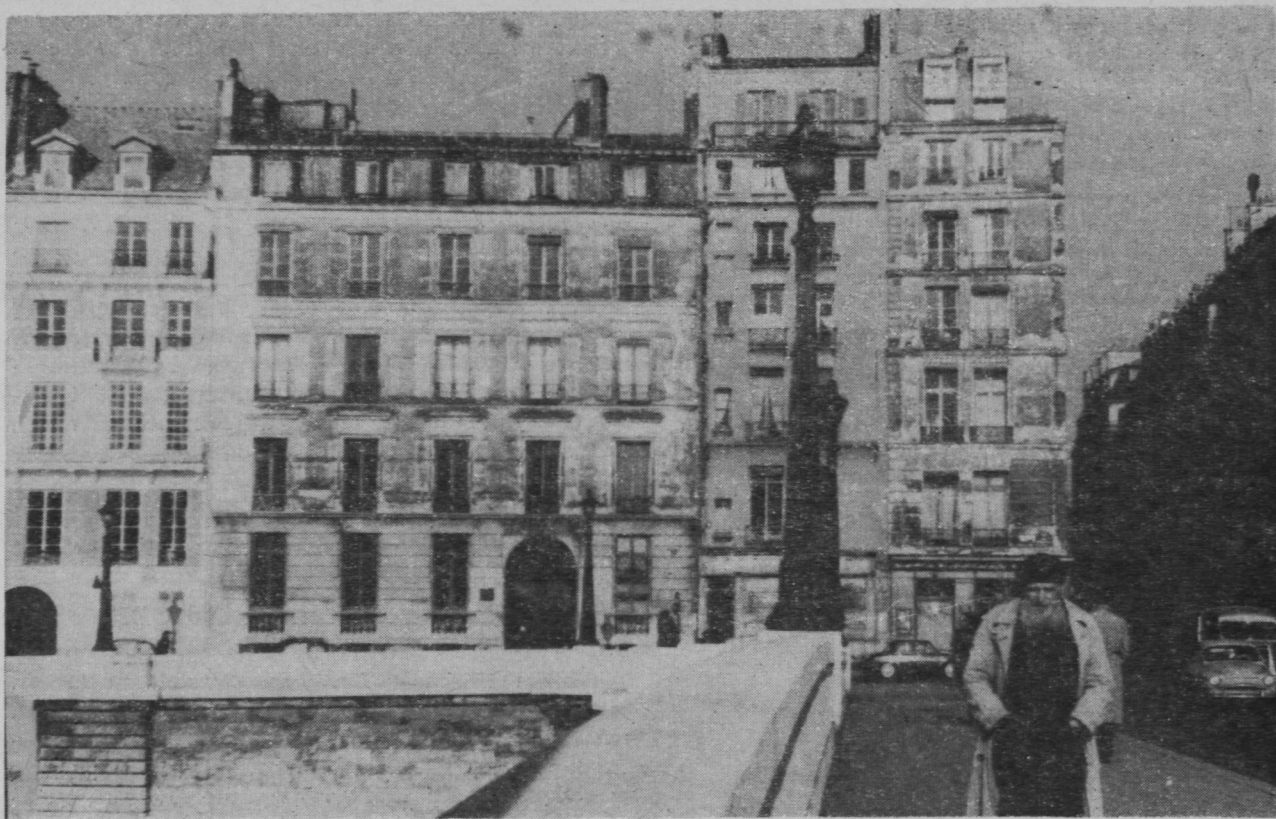
Początki Muzeum Polskiego w Ameryce sięgają powstania w 1912 r. archiwum i biblioteki Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w Ameryce, których założycielem był Mieczysław Haiman, niezjący już historyk Polonii Amerykańskiej. Otwarte formalnie w 1937 r. jako muzeum, prezentuje bogactwo kultury polskiej oraz proces jej przenikania na teren amerykański. Szczególnie cenne są ekspozycje poświęcone Paderewskiemu i Kościuszcze. Piękna galeria sztuki prezentuje ok. 400 obrazów malarzy polskich z Wojciechem Kossakiem na czele. Bogate są zbiory marynarki, militariów, sztuki ludowej, monet itd. Całość uzupełniają archiwum i biblioteka — przeszło 30 000 tomów dzieł autorów polskich i polsko-amerykańskich, starodruki, dokumenty, mapy, fotografie itp. oraz ponad 2000 tytułów periodyków polskich i polsko-amerykańskich.

Biblioteka Polska POSK w Londynie — The Polish Library — London
236-248 King Street, London W6 ORF

Biblioteka Polska w Londynie, powstała w 1942 r. jako instytucja podległa Rządowi R.P., od 1967 r. stanowi własność Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego. Jest biblioteką naukową, specjalizującą się w kompletowaniu wydawnictw emigracyjnych, zwłaszcza z okresu II wojny światowej i lat powojennych. Księgozbiór biblioteki obejmuje bogate zbiory z dziedziny nauk humanistycznych, Conradiana, Anglopolonica, kolekcje czasopism, sztuk plastycznych, rękopisów, nut, map i in. Zbiory udostępniane są czytelnikom polskim i obcym poprzez Czytelnię Naukową, Wypożyczalnię oraz sieć wypożyczeń międzybibliotecznych. Biblioteka urządza wystawy, wydaje opracowania bibliograficzne i stanowi ważny ośrodek działalności naukowo-kulturalnej poza Polską.

Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce poświęcony badaniu najnowszej historii Polski — Pilsudski Institute of America for research in the Modern History of Poland, Inc.
381 Park Avenue South, New York, NY. 10016

Instytut J. Piłsudskiego, założony w 1923 r. w Warszawie, został ponownie powołany do życia w Nowym Jorku w 1943 r. Jego celem są badania naukowe nad najnowszą historią Polski. Biblioteka Instytutu posiada wielotysięczny zbiór książek, broszur, pism, map, fotografii, filatelistyki i pamiątek związanych z Polską. Archiwum obejmuje cenne zbiory dokumentów historycznych uratowanych z Polski, bądź przekazywanych Instytutowi przez polskie przedstawicielstwa zagranicą, organizacje, instytucje, działaczy czy osoby prywatne z całego świata. Z tego bogatego materiału korzystają w nieograniczony sposób naukowcy i studenci polscy, amerykańscy, europejscy i in. Instytut wydaje lub pomaga w publi-

2. Biblioteka Polska w Paryżu przy Quai d'Orléans 6 — widok z mostu de la Tournelle
 2. Bibliothèque Polonaise à Paris, Quai d'Orléans 6 — vue du pont de la Tournelle

kowaniu w językach polskim i angielskim prac historycznych związanych z Polską.

Polski Instytut Naukowy w Kanadzie i Biblioteka Polska — Institut Polonais des Arts et des Sciences au Canada et la Bibliothèque Polonaise — The Polish Institute of Arts and Sciences in Canada and The Polish Library
 3479 Peel Street, Montréal, Qué H3A 1W7

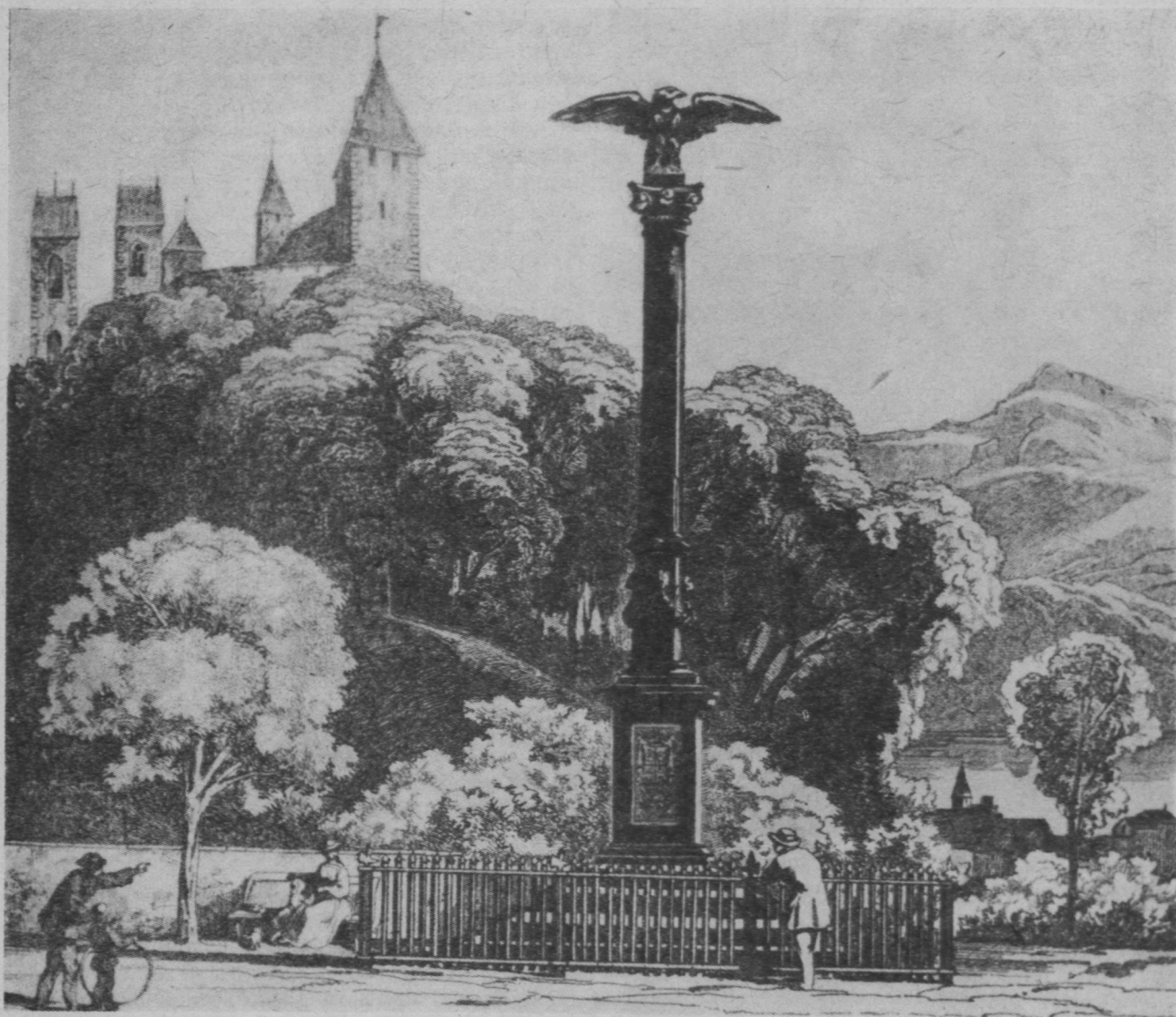
Założona wraz z Instytutem w 1943 r., Biblioteka ma swoją siedzibę w słynnym anglosaskim uniwersytecie McGill w Montrealu. Jest jedyną na terenie Ameryki Północnej polską biblioteką uniwersytecką i zarazem publiczną połączoną z wypożyczalnią i czytelnia. Księgozbiór biblioteki obejmuje ponad 30 000 tomów wydawnictw obcojęzycznych, emigracyjnych i krajowych, zbiór map, atlasów i grafiki polskiej oraz dział archiwalny.

Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego — The Polish Institute and Sikorski Museum
 20 Princes Gate, London SW7 1 PT.

Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego powstał z połączenia w 1945 r. Instytutu Historycznego im. gen. Sikorskiego z Polskim Ośrodkiem Naukowym. W jego skład weszły też Fundacja Sztandarów Polskich Sił Zbrojnych (1970) i Polski Instytut Historyczny (1973). Celem Instytutu jest gromadzenie i zabezpieczenie akt państwowych, dokumentów, filmów i fotografii dotyczących udziału Polski w II wojnie światowej. W muzeum Instytutu znajduje się ponad 80 sztandarów jednostek bojowych i największy poza granicami kraju zbiór militariów. Archiwum i biblioteka, przekazane Instytutowi przez Polski Ośrodek Naukowy (1964), stanowią ważne źródło dla publikacji i badań historii politycznej i wojskowej II Rzeczypospolitej.

Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie — The Joseph Pilsudski Institute of Research
 238-240 King Street, London W6 ORF

Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie powstał w 1948 r., nawiązując do tradycji wydawniczych i badań historycznych założonego przed wojną Instytutu Józefa Piłsudskiego. Najważniejsze cele Instytutu to gromadzenie źródeł naukowych i prowadzenie ba-

3. Kolumna Barska na tle Zamku w Rapperswilu ok. 1870 r.

3. Colonne de Bar, au fond-Le Château à Rappersvil, vers 1870 (Fot. J. Odrowąż-Pieniążek 1, 3 A. Kowalska 2)

dań historycznych związanych z najnowszymi dziejami Polski ze szczególnym uwzględnieniem epoki Józefa Piłsudskiego i nurtu, który stworzył. Przechowując i badając dokumenty, relacje, zbiory ikonograficzne, muzealne i biblioteczne, przede wszystkim z okresu 1861—1939, Instytut publikuje źródłowe wydawnictwa.

Muzeum Księży Marianów przy Kolegium Bożego Miłosierdzia — Fawley Cour Historic House and Museum Marian Fathers D.M. College-Fawley Court, Henley-on-Thames, Oxon RG9 3AE, England

Gmach według projektu C. Wrena, wzniesiony w 1684 r. na miejscu ufortyfikowanego dworu z XIII w.,

zachował część historycznego budynku. Otoczony dużym parkiem, odznacza się pięknem wnętrza, bogatych w ozdobne sufity, kominki, meble oraz obrazy. Bogate zbiory polskie zawierają, m.in. bezcenne druki i dokumenty z autografami królów od Kazimierza Jagiellończyka do Stanisława Poniatowskiego, bulle papieskie z XVI i XVII w., biblie polskie z XVI w., pamiątki po Powstaniu Styczniowym i Wielkiej Emigracji oraz ponad 20-tysięczny księgozbiór. W Komnacie Rycerskiej — prezentacja wspaniałej kolekcji polskich szabel, od XVI-wiecznych poczynając oraz dawnej zbroi, w Komnacie Wojska Polskiego — obraz walk o niepodległość od Powstania Kościuszkowskiego po II wojnę światową.

(op)